

ROZŠÍŘENÍ PROSTORU BOJOVÉ ČINNOSTI SVAZKŮ PVOS

Útočné operace jsou hlavním druhem operace pozemního vojska, protože jedině útokem je možné rozdrtit a zničit nepřítele. Jsou vedeny armádami a frontem s cílem zničit protistojícího nepřítele, jeho operační zálohy a ovládnout důležitá ekonomická a politická centra a prostory na území nepřítele. Jejich hlavními charakteristickými rysy jsou značná hloubka i šířka útočného pásma, vysoké tempo útoku, hromadné použití jaderných zbraní a jiných druhů ZHN, rychlá manévrová činnost, která umožňuje využití výsledků úderů ZHN ke zničení nepřítele v relativně krátké době a dosáhnout cílů útočné operace.

Operační sestava bude zaujímana v prostoru bojové činnosti nejméně jednoho svazku prvního sledu PVOS. Operační zálohy mohou být rozmístěny v prostoru svazků PVOS prvního až třetího sledu PVO. Útočná operace pozemních vojsk bude zahajována obvykle z prostoru bojové činnosti svazku PVO prvního sledu, v němž budou rozmístěny hlavní síly operačně strategického svazu včetně letectva a raketového vojska. Odpovědnost za protivzdušnou obranu pozemních vojsk bude mít velitel svazu a svazku PVOS a náčelník vojska PVO svazů. Na protivzdušné obraně se budou v rámci protivzdušné operace podílet prakticky všechny průzkumné a palébné prostředky PVOS a PVO pozemního vojska, stíhací letectvo svazu i PVOS. Na nich bude spočívat hlavní tíha bojů při

odrážení hromadných, postupných a soustředěných úderů vzdušného nepřítele. Elektivnost bojové činnosti všech prostředků PVO může být zajištěna promyšlenými opatřeními součinnosti, jejich důslednou realizací a centralizovaným řízením. Úspěšný průběh útočné operace ve vysokém tempu vede k **postupnému odchodu prvků operační sestavy** ze státního území, takže protivzdušná obrana pozemního vojska se stává rozhodujícím úkolem sil a prostředků PVO pozemního vojska, zatím co prostředky PVOS zabezpečují narůstání úsilí PVO a dokončování ničení pronikajících sil vzdušného nepřítele. Dochází k **postupnému odělování prostorů bojové činnosti prostředků PVOS a PVO pozemního vojska v závislosti na operační situaci a tempu postupu vojsk.**

Vysoké tempo a hloubka útočných operací vlastních vojsk zvětšuje vzdálenosti mezi prostředky PVOS a PVO pozemního vojska, takže ani dosahy radiolokátorů ani dolety SL nezabezpečí souvislost PVO, dostatečnou kapacitu informací o vzdušné situaci a hustotu ničení. Celistvost a návaznost protivzdušné obrany může být v důsledku toho značně narušena. Přitom je však zcela nezbytné udržovat jeden ze základních principů PVO, podle kterého **musí být každá část území v dosahu alespoň jednoho průzkumného a jednoho palébného prostředku PVOS v zájmových výškách a jiných parametrech.** Stíhací le-

lectvo svazu a jednotlivé sledy radiotechnických jednotek svazů sice zabezpečují hloubku 100–150 i více km souvislého pásma PVO pozemního vojska, ale další postup vševojskových svazů má za následek vznik mezer v prostorech průzkumu a ničení. Proto je nutné řešit úkol zabezpečení

souvislé PVO rozšiřováním prostoru bojové činnosti svazků PVOS prvního sledu hned za útočícími vojsky a při dostatečné hloubce úspěchu vlastních vojsk organizováním prostoru bojové činnosti nového svazku PVOS před přední hranicí původního svazku PVOS prvního sledu.

Síly a prostředky rozšíření prostoru PVO

Rozšiřování prostoru bojové činnosti svazků PVOS prvního sledu řeší velitel operačního svazu PVOS. Velitelé svazků PVOS navrhnou způsob a použití sil a prostředků PVO v novém prostoru. Tato zásada vyplývá z principu organizace PVO podle jednotného zámyslu a z požadavku priority centralizace velení. Jde tedy o to, jaké prostředky mohou být v rámci svazků či svazu PVOS k zabezpečení činnosti použity. Je zřejmé, že situace a možnosti budou ovlivněny charakterem operace a podmínkami bojů. Při použití konvenčních zbraní budou ztráty nižší a bojeschopnost vojsk zůstane uchována na relativně vysokém stupni. K zabezpečení činnosti v rozšířeném prostoru bojové činnosti bude obvykle možné použít prostředky svazků PVOS prvního sledu s minimálním posílením od svazků PVOS druhého sledu. Použití jaderných zbraní bude v závislosti na počtu a mohutnosti ničivých prostředků k podstatně vyšším ztrátám, zvláště prvků bojové sestavy svazků PVOS v přífrontovém pásmu. Tím je možnost zabezpečení PVO v rozšířeném prostoru omezena a vzniklé obtíže bude zapotřebí řešit posílením jednotkami a útvary druhých vojsk PVOS. A to i proto, že vytvářené zálohy budou přednostně použity k obnově narušeného systému PVO u nejdůležitějších objektů a na hlavních operačně taktických náletových směrech.

K organizaci PVO v rozšířeném prostoru bojové činnosti je možné v operačním svazu PVOS (svazku PVOS) použít:

— v radiotechnickém vojsku — zálohy velitele svazu PVOS, opravenou bojovou techniku, jednotlivé radiolokační stanice nebo celé jednotky RTV svazků druhého sledu za předpokladu oslabení kvality radiolokačního pole v tomto prostoru nebo části jednotek z hloubky prostoru bojové činnosti svazků prvního sledu,

— ve stíhacím letectvu — části stíhacích leteckých pluků prvního sledu SL za předpokladu posílení těchto pluků letkami (roji) SL pluků druhého sledu nebo stíhacího letectva svazků PVOS druhého sledu; k jejich činnosti je nutné zříditi představená naváděcí stanoviště u jednotek RTV, které byly rovněž představeny,

— v systému REB PVOS — jednotky rušičů naváděcích systémů a rádiového spojení na druhém leteckém pásmu,

— v protiletadlovém raketovém vojsku — jednotky od bráněných objektů, které v průběhu bojů ztratily význam, případně jednotky z hloubky prostoru bojové činnosti svazu PVOS; použití jednotek PLRV je ovšem jen výjimečné a bude mít vztah k obraně letišť vlastního SL nebo k ochraně zvláště důležitých objektů na území nepřítele (velké komunikační uzly, sklady apod.).

Původní koncepce systému řízení a velení útvarů a svazků PVOS zůstane zachována zejména v počátku, takže představené jednotky budou řízeny z VS radiotechnických útvarů prvního sledu, stíhacích leteckých pluků apod. To vyžaduje unifikaci prvků automatizovaného velení a použití kvalitních prostředků spojení.

Pokud nebudou síly a prostředky vlastního operačního svazu (svazků) PVOS postačující, bude nezbytné posílit svaz (svazky) prvního sledu prostředky ze zálohy na válčišti. Pomůcka PVO-51-54 připouští organizování záložních svazků PVOS z prostředků systému PVO v hloubce území státu, od objektů, které ztratily význam, a náletových směrů, které jsou svým významem pasivní. Tyto záložní svazky PVOS není účelné organizovat předem. Jejich vytváření musí vycházet z operační situace, která na válčišti i v hloubce území států vznikla v průběhu bojů, ze škod, způsobených vzdušným nepřítelem jednotlivým bráněným objektům i z proměnných hodnot důležitosti prostorů a objektů obrany. Proto je účelné analyzovat v období organizace PVO varianty stávající bojové činnosti a na jejich základě zpracovat varianty výstavby a nasazení záložních svazků PVOS.

Záložní svazek PVOS lze zasadit v prostoru operačního svazu prvního sledu buď přímo v rozšířeném prostoru bojové činnosti, nebo v druhém sledu svazků PVOS. Výhodnější je, podle našeho názoru, zasadit svazek do druhého sledu operační sestavy svazu PVOS a do rozšířeného prostoru použít svazek PVOS druhého sledu. Důvodů pro toto je několik. Především stáby operačního svazu a svazků jsou vzájem-

ně sladěny, výzbroj je plně unifikována (včetně automatizovaných systémů velení, zpracování dokumentace), proces velení vojskům je sjednocen, návyky jsou stejné, znalost situace i zámyslu vedení boje je vysoká a mizí bariéry různých jazyků. Navíc bude první a možná i druhé rozšíření

prostoru zabezpečeno silami a prostředky svazků PVOS prvního sledu. Nově vytvořený svazek PVOS v druhém sledu nebude plnit tolik úkolů a při určité pomoci má více času na sládní. Bude snadnější, s menšími potížemi a kvalitněji plnit omezenější rozsah úkolů druhého sledu svazků PVOS.

Rozhodnutí k rozšíření prostoru

Zaujímání bojové sestavy v novém rozšířeném prostoru bojové činnosti je možné řešit manévrem jednotek (útvárů). Vzhledem ke vzdálenostem původní dislokace bude nutné překonat značné vzdálenosti do prostorů zasažení. Orientačně lze určit 300–800 i více km. Rozšíření prostoru bojové činnosti svazků PVOS prvního sledu bude uskutečňováno za útočícími vojsky postupně. To vyžaduje, aby **rozhodnutí k rozšíření bylo přijímáno s dostatečným časovým předstihem** a umožnilo tak plánovat manévry a udělat nezbytná přípravná opatření v ošetřování dopravních prostředků.

Rozhodnutí k prvnímu rozšíření prostoru bojové činnosti svazků PVOS prvního sledu je proto nutné přijímat v době, kdy útočící vojska dokončují průlom zabezpečovacího prostoru a zahajují boj s nepřátelskými svazky v předním obranném prostoru, tj. ve vzdálenosti 50–70 km od státní hranice. Plánovaná opatření budou realizována v převážně většině silami svazků prvního sledu. Jejich zahájení můžeme předpokládat v období dokončování průlomu předního obranného prostoru nepřítel v hloubce 120–200 km za předpokladu dalšího úspěšného vývoje útočné operace vlastních pozemních vojsk. Rozhodujícím faktorem bude vždy spotřeba času k přípravě manévru, uskutečnění pochodu a k zaujetí bojové sestavy. Ná vaznost systémů průzkumu a ničení vzdušných cílů v této době zabezpečuje PVO pozemního vojska vševojskových svazů a stíhacího letectva frontu.

První rozšíření prostoru bojové činnosti zahrnuje hloubku 80–100 km od státní hranice. K vedení bojové činnosti v novém prostoru je nutné určit a vyčlenit 3–4 radiotechnické jednotky, 1–2 jednotky každého stíhacího leteckého pluku prvního sledu a 2–3 předsunutá pomocná návěščí stanoviště. Počet vyčleněných sil bude záviset na šířce překrývaného prostoru a předpokládaném charakteru činnosti nepřítel (směry, hustota a počty nepřátelských prostředků vzdušného napadení). Jednotky REB v této situaci povedou bojovou činnost v původní sestavě. Zasažení vyčleněných sil a prostředků bude zpra-

vidla na čáře 40–60 km od státní hranice tak, aby byla zajištěna souvislost prostoru průzkumu a ničení jak ve směru k uskupením PVO pozemního vojska, tak na prvky bojových sestav systému PVOS. Pokud bude zapotřebí použít jednotky PLRV k obraně letišť, lze v této době uskutečnit manévry 2–3 palebných jednotek PLRV (včetně převozu potřebného počtu raket). Při kalkulaci času je nutné vzít v úvahu, že před přijetím letového sledu musí být vyslán na nová letiště pozemní sled, který zabezpečí vedení bojové činnosti přemístěného SL. Vyčleněné síly a prostředky obvykle zaujmají letiště a postavení, která byla dříve zaujata stíhacím letectvem a radiolokačními průzkumnými prostředky operačně strategického svazu. To do značné míry usnadní činnost PVOS vzhledem k tomu, že řada opatření nemusí být uskutečňována (podrobná rekonstrukce, ženiční budování, příprava staveb apod.). Je ovšem účelné převzít od prostředků svazu získané poznatky a zkušenosti především o charakteru postavení a dosazích radiotechnických prostředků, možnostech skladování materiálu, stavu a chování civilního obyvatelstva, využití komunikací, místních zdrojů, oprav a zásobování, o nutnosti přímé obrany, ochrany apod. Zároveň bude vhodné zahájit přípravu k dalšímu rozšíření prostoru vzhledem k tomu, že použité síly RTV (PLRV) mohou být obvykle dislokovány ve větší hloubce a budou nuceny uskutečnit delší pochod.

V případě dalšího úspěšného rozvíjení útočné operace je zapotřebí k uchování souvislé PVO dále rozšířit prostor bojové činnosti. To vyžaduje určit a vyčlenit navíc 3–4 radiotechnické jednotky, přesunout celé stíhací letecké útvary s potřebnými naváděcími stanovišti, rušiče leteckého VKV spojení a navigačních systémů na území nepřítel. V daném případě se jeví, podle našeho názoru, účelné použít organické síly a prostředky RTV a PLRV operačního svazu za cenu oslabení systému průzkumu a ničení vzdušného nepřítel v hloubce území. Pokud jde o SL, pak předpokládáme přesun stíhacích leteckých útvarů prvního sledu za podmínky, že oslabení systému SL v původním prostoru bo-

nové činnosti bude vyrovnáno manévrem SL z hloubky k posílení svazků PVOS prvního sledu. Čára rozvinutí radiotechnických jednotek bude ve vzdálenosti 40—80 km od prvních předsunutých jednotek. Na ní se mohou rovněž rozvinout přesunované prostředky REB. Jednotky stíhacích leteckých útvarů převezmou od frontového letectva další letiště. Dosáhne-li prostor mezi státní hranicí a systémem PVO operačně strategického svazu hloubky 300 i více km, myslíme, že je účelné zasadit do operační sestavy dříve uvedený nový svazek PVOS. Jeho přípravu, plánování bojové činnosti, zabezpečení přesunu a zaujetí bojových sestav zajistí operační svaz PVOS. Na přípravu k zasazení a plánování bojové činnosti bude účelné **zapojit v plném rozsahu předurčený štáb tohoto svazku PVOS**. Ten spolu se štábem operačního svazu PVOS připraví všechna potřebná opatření a bude řídit přesuny a postupné dosahování bojové pohotovosti v nových prostorech. Současně zorganizuje systém velení, týlového a technického zabezpečení, přičemž systém řízení zůstane obdobný jako u jiných svazků PVOS.

V některých případech může být svazek PVOS vytvořen v koaličním rámci a složen z útvarů a jednotek několika států. Přípravu vojsk k činnosti v takovém vícenárodnostním svazku PVOS, zasazeném do operační sestavy svazu PVOS, **má některé zvláštnosti**, které je nutné vzít v úvahu již v době míru. K opatřením, která snižují možné nedorozumění v průběhu operace, patří v době míru zejména:

- prohlubování unifikace organizační struktury, bojové i zabezpečovací techniky, prostředků automatizovaných systémů velení a spojení na maximálně možnou míru,

- sjednocování obsahu přípravy velitelů a štábů, metod jejich práce i rozsahu a obsahu bojové dokumentace, slaďování a sjednocování povelové techniky a způsobů vydávání rozhodnutí,

- vytváření zásob materiálu, raket a munice, součástí pro opravárenskou činnost tak, aby jednotky působící v jiném svazu PVOS byly schopny (pokud možno) samostatně vést bojovou činnost bez časových ztrát,

- procvičování pochodů na velké vzdálenosti a vedení boje v neznámém prostoru pod velením neorganických velitelů a štábů,

- trvalé prohlubování znalostí ruského jazyka jako jednotného elementu dorozumění a velení se zaměřením na důstojníky operačních směrů, kteří se zúčastňují rozhodovacích a plánovacích procesů.

K rozhodnutí pro zabezpečení činnosti

přistupuje velitel po podrobném hodnocení situace a odůvodněném předvídání dalšího vývoje bojové činnosti. Rozhodnutí by mělo obsahovat:

- závěry o uskupení vzdušného nepřítel, jeho možnostech a očekávaném charakteru činnosti,

- zámysl vedení PVO v rozšířeném prostoru bojové činnosti,

- úkoly jednotek a útvarů předurčených k pochodu, zaujetí postavení a vedení boje v novém prostoru s uvedením určení, doby zahájení pochodu, os přesunu, místa a doby zaujetí nového postavení i dosažení bojové pohotovosti, zabezpečení pochodu, bojového úkolu v rozšířeném prostoru bojové činnosti,

- úkoly součinnostních útvarů s důrazem na PVO pozemního vojska frontu, opatření součinnosti, řízení a jejich realizaci, odpovědnost za součinnost,

- způsob technického a materiálního zabezpečení za pochodu a v novém prostoru, stav zásob jednotlivých materiálů, jejich doplňování s uvedením zdrojů a prostředků dopravy,

- úkoly zabezpečení bojové činnosti,

- organizaci a způsob velení vojskům a řízení bojové činnosti,

- dobu dosažení bojové pohotovosti.

K tomu musí štáb zpracovat potřebné podklady, které zahrnují výpočty bojových množství, doby pochodu a zaujetí bojové sestavy, určení zásob materiálů a pohonných hmot, propočty množství doplňování zásob, kalkulaci ženijních prací a vlivu ZHN na techniku a obsluhu, způsob ochrany proti radiotechnickému průzkumu, rušení apod. Rozhodnutí velitele tvoří podklad pro zpracování bojového nařízení (rozkazu), které je vydáváno podřízeným. Na jeho základě zpracovává štáb útvaru a zasazované jednotky nejnutnější bojovou dokumentaci, jež zahrnuje bojový rozkaz pro činnost v novém prostoru, plán a rozkaz pro pochod, nařízení pro spojení, OPZHN, ženijní, inženýrské letecké, technické a týlové zabezpečení. Dokumentace je v dalším průběhu doplňována a aktualizována v závislosti na skutečných podmínkách boje a možnostech svazku PVOS i podřízených útvarů.

Závažnou otázkou je zabezpečení nepřetržité součinnosti PVOS a PVO pozemního vojska a stíhacího letectva frontu. Otázky součinnosti řeší plány, které by měly obsahovat podrobné zpracování bojové činnosti na vlastním území, ale také součinnost po prvním rozšíření prostoru bojové činnosti svazku PVOS prvního sledu. Další průběh bojů můžeme jen předvídat a upřesňování součinnosti bude úkolem štábu

svazku a operačního svazu PVOS s konkrétními opatřeními v souladu s rozvíjející se operační situací. Rychle se měnící situace, manévry vojsk a způsobené ztráty zvyšují význam práce součinnostních skupin, které musí operativně a trvale reagovat na změny a svými návrhy předkládat organickým velitelům reálné podklady k účinnému řízení součinnosti. Proto je nezbytné, aby **součinnostní skupiny** zejména:

- informovaly velitele o okamžitém rozmístění součinnostních sil a prostředků, zamyslu změn bojových sestav, jejich uskutečnění a o stavu bojeschopnosti i bojových možnostech,

- informovaly o možném využití letišť a postavení na území nepřítele pro potře-

by PVOS, podmínkách vedení činnosti a o potřebném bojovém i materiálním zajištění,

- navrhovaly způsob použití součinnostních sil a předávaly rozhodnutí svých velitelů o zásahu proti vzdušným cílům i informace o pozemní a vzdušné situaci a o jejich předpokládaném vývoji.

- upřesňovaly součinnostní opatření podle skutečné operačně taktické situace a předkládaly v tomto smyslu velitelům návrhy,

- informovaly o výsledcích boje se vzdušným nepřítelem i o účinku jeho odvetných opatření na vlastní vojska a z toho plynoucích nezbytných úkolech k obnove bojeschopnosti.

Rozšiřování prostoru bojové činnosti je nedílnou součástí organizace PVO na válčícím v případě úspěchu útočné operace pozemního vojska. Dynamika boje, ztráty bojové techniky a živé síly stejně jako složitá situace v prostoru bojové činnosti ztěžují realizaci opatření k zabezpečení PVO v rozšiřovaném prostoru. Avšak systém PVO musí zůstat celistvý, návazný a dostatečně účinný. Proto je nutné reálně předvídat průběh bojů, plánovat nasazení jednotek a útvarů v novém prostoru, nové rozdělení sil a prostředků PVO ve svazku i operačním svazu, a to i za cenu oslabení PVO v hloubce státního území.